

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN ÇOCUK
MECLİSLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA**

**THE OPINIONS OF SOCIAL STUDIES TEACHERS ON CHILDREN
COUNCILS: A QUALITATIVE STUDY**

*Elvan YALÇINKAYA**

*Yakup AZRAK***

Özet:

Araştırmanın genel amacı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çocuk meclislerine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarabilmektir. Araştırmada nitel araştırma modellerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) modeli kullanılmıştır. Araştırma verileri Niğde il merkezinde bulunan, 7 farklı ortaokulda görev yapan 20 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile yürütülen, yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler genel olarak çocuk meclislerini olumlu buldukları, çocukların demokrasi bilincini geliştirdiği, çocukların katılım hakkını kullanmaları için bir fırsat olduğu, bunun yanı sıra çocuk meclislerinin tam olarak uygulanmadığı ve sayısının yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Çocuk meclisi, Yerel Yönetim, Katılım, Sosyal Bilgiler.

Abstract:

The aim of the study is to find out the opinions of social studies teachers on children councils. Phenomenology model, which is one of the qualitative methods, was employed for the study. The data of the study was collected through semi-structured interview with 20 social studies teachers in 7 different secondary schools. Content analysis method was used to analyze the data. According to the results of the study, the teachers generally find children councils positive and they think that they help children improve democracy consciousness. They also add that children councils are an opportunity to use their rights of participation but they are not practiced commonly and the number of councils is not enough.

Key words: Children Councils, Local Administration, Participation, Social Studies.

* Doç. Dr., Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü - Niğde
elvanykaya@gmail.com

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi
ABD - Niğde yakup-azrak@hotmail.com

GİRİŞ

Demokrasinin birçok tanımı olsa da en temel anlamda halkın yönetime doğrudan veya dolaylı olarak katılması şeklinde tanımlanabilir. Günümüzde birçok ülke demokrasi ile yönetilmektedir. Demokrasi hem bir yönetim biçimi hem de bir yaşam biçimi olarak görülmektedir. Dolayısıyla demokrasinin en temel özelliklerinden birisi içinde yaşanılan toplumun tüm kesimlerini ve tüm fertlerini kapsamasıdır. Özer (2013, s. 246)'e göre demokrasi ve katılımın toplumdaki hiçbir unsuru dışta bırakmayacak şekilde kapsayıcı nitelikte gerçekleşmesi beklenmektedir. Aksi takdirde tam bir demokrasiden bahsetmek mümkün değildir. Bilindiği üzere bir toplumda her yaşta bireyler vardır. Demokrasinin gereği olarak toplumun farklı kesimlerini dâhil edecek çeşitli uygulamalar bulunmaktadır. Bu uygulamalarda toplumun sosyo-ekonomik durumunu göz önünde bulundurmak gerekir. Demokrasi denilince akla gelen en önemli kavramlardan biri de katılımdır. Katılım, bireylerin yönetimde söz sahibi olabilmesi anlamına gelmektedir. Yönetimde söz sahibi olmak, kişilerin vatandaşlık bilinci ve demokratik tutum geliştirmelerine katkı sağlar.

Katılım, ulusal anlamda gerçekleşebileceği gibi yerel anlamda da gerçekleşebilir. Ulusal anlamda katılım, ülke yönetimi ile ilgiliyken, yerel anlamda katılım ise il, ilçe, belde veya köy yönetimi ile ilgilidir. Ulusal anlamda katılım ile yerel anlamda katılım arasında amaçsal farklılıklar vardır. Örneğin ulusal anlamda katılımda alınan kararlar ülkedeki bütün bireyleri etkilerken, yerel katılımlarda alınan kararlar ise sadece karar alınan bölgedeki bireyleri etkiler. Bu çalışmada yerel anlamda katılım yöntemlerinden biri olan çocuk meclisleri ve Sosyal Bilgiler dersi kapsamında çocuk meclislerine ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri ve bu görüşlerden yola çıkarak çocuk meclislerinin öğrencilerin etkili vatandaş olmalarında ve demokrasi bilinçlerinin gelişmesine etkisi üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Çocukların Katılım Hakkı ve Çocuk Meclisi Kavramı

Çocuk masum, duyarlı, bağımlı ve gelişmekte olan bir insan varlığıdır; aynı zamanda da meraklı, canlı ve umut doludur. Bu dönemini oynayarak, öğrenerek ve gelişerek geçirirse hem kendisi mutlu olur, hem de ileride toplumun refahı ve mutluluğuna katkı sağlar. Bu nedenle, ülkeler gelişmek, barış ve refah içinde yaşamak istiyorlarsa çocukların sağlıklı büyümelerine ve yetenekleri doğrultusunda gelişmelerine önem vermeleri gerekmektedir (Akyüz, 2012, s. 1).

Çocuklar birtakım haklara sahiptirler. Bu haklar, çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal, ahlâkî ve ekonomik bakımlardan korunmasını ve gelişmesini sağlarlar. Çocukların sahip oldukları haklar en geniş kapsamıyla Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde (ÇHS) yer

almaktadır. Sözleşmede yer alan çocuk hakları, yaşama hakları, gelişme hakları, korunma hakları ve katılma hakları olmak üzere dört ana grupta toplanabilir. Yaşama hakları, çocuğun yaşama ve uygun yaşam standartlarına sahip olma, tıbbi bakım, beslenme, barınma gibi temel gereksinimlerinin karşılanmasını öngören hakları içerirler. Gelişme hakları, çocuğun yeteneklerinin en üst düzeyde gerçekleştirebilmesi için gerekli olan eğitim hakkı, oyun ve dinlenme hakkı, bilgi edinme hakkı, din, vicdan ve düşünce özgürlüğü, bilgi alma hakkı gibi haklardan oluşurlar. Korunma hakları, çocuğun her türlü ihmal, istismar ve sömürüye karşı korunmasını sağlayan haklardır. Bunlar yargı sisteminde, silahlı çatışmada, çalışma yaşamında; fiziksel, duygusal, cinsel istismar, madde bağımlılığı ve sığınmacı (mülteci) çocuklar için özel bakıma ilişkin konularda çocukların korunmasını sağlayan haklardır. Katılma hakları ise çocuğun ailede ve toplumda etkinlik kazanmasını sağlamaya yönelik haklardır. Bu haklar, görüşlerini açıklama ve kendisini ilgilendiren konularda karara katılma, düşünce, düşüncelerini ifade etme, vicdan ve din özgürlüğü, dernek kurma ve toplanma haklarıdır (Akyüz, 2012, s. 3-4). Çocuğun katılım hakkı, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 12. Maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir:

“Madde 12 – Her çocuk, kendisini ilgilendiren herhangi bir konu ya da işlem esnasında görüşlerini serbestçe ifade etme, görüşlerinin dikkate alınmasını isteme ve katılma hakkına sahiptir” (Erbay, 2013, s. 40).

Çocukların katılımını arttırmak ve özendirmek için ise bazı yöntemler vardır (Özer, 2013, s. 249). Bunlardan birincisi çocuk kulüpleridir. Stephenson vd. (2004, s. 23-27), bu kulüpler aracılığıyla çocukların katılım, karar alma, planlama, eylem ve liderlik konularında cesaretlendirildiğini ifade ederler. Özellikle yoksul kırsal ve kentsel kesim çocuklarıyla sokaklarda yaşayan çocuklar için etkili olmaktadır. İkincisi çocuklardan oluşan ağlardır. Bu ağlar vasıtasıyla çocuk kulüpleri ya da diğer örgütlü kuruluşlar vasıtasıyla çocukların yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde bir araya gelmeleri sağlanmaktadır. Genellikle bu ağlar sayesinde bir araya gelirken bir ana gündem maddesi bulunmaktadır ve o konu etrafında yapılabilecekler ve işbirliği imkânları araştırılmaktadır (Akt. Özer, 2013, s. 249). Üçüncüsü çocuk konseyleridir. Wyness (2009, s. 540-541), çocuk konseylerinin yerel düzeyde karar alma açısından önemli bir fırsat olduğunu belirtir. Yerel düzeyde bu konseylerle yapılacak katılım, katılım kültürünün gelişmesi açısından önemli bir fırsattır. Konseyler yerel düzeyde okulları da içine alan geniş grup ve kurumlardan gelen farklı çocuk gruplarının ilgilerini aktarabilmeleri için önemli mekanizmalardan biridir (Akt. Özer, 2013, s. 250). Dördüncüsü çocuk meclisleridir. Çocuk meclisleri çocukların kent yönetimindeki rolünün güçlendirilmesi ve yönetime aktif olarak katılabilmeleri amacıyla oluşturulmuş demokratik bir platformdur (Kuşlu ve

Özer, 2012, s. 402). Stephenson vd. (2004, s. 23-27), çocuk meclislerinin ulusal düzeyde faaliyet gösterdiğini ve çocukların ulusal düzeydeki siyasette kendilerini ilgilendiren konularda tartışma ve görüşlerini sunma olanağı bulduklarını belirtirler (Akt. Özer, 2013, s. 250). Çocuk meclislerinin kurulmasının hukuki dayanağı ise kent konseyi yönetmeliğinin 12. maddesidir. Katılımı arttırmak için bu yöntemlerin hepsi bir arada uygulanabilecektir. Çocukların yaş ve olgunluk düzeyleri de dikkate alarak bu araçlarla olabildiğince geniş tabanlı bir çocuk katılımının sağlanması hedeflenmelidir (Özer, 2013, s. 250).

Çocuklar, kentte farklı bir toplumsal kümeyi oluştururlar. Kentsel alanların düzenlenmesinde, çocuklara danışmak ve onların gereksinimlerini dikkate almak, yeni ve demokratik bir yönetim anlayışının gereğidir (Kuşlu ve Özer, 2012, s. 402). Kentlerdeki çocuk konseyleri veya benzeri adlarla oluşturulan platformlar, başta “Dünya Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin yerel düzeyde hayata geçirilmesi olmak üzere, farklı kesimlerden çocukların temsil edilmesini, ilgili sorunların gündeme getirilmesini ve çözüm aranmasını, çocukların yerel karar alma sürecine etkin olarak katılmalarını hedeflemektedir (Kuşlu ve Özer, 2012, s. 402). Özellikle UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu) gibi uluslararası kuruluşlar kentleri sürdürülebilir kılma amacıyla çocukların katılımının gerekli olduğunu vurgulamaktadırlar. Bu da çocukları yerelde bir sosyal aktör olarak kabul etmek anlamına gelmektedir. Keza çocuklar da bir sosyal aktör olarak yerel düzeyde daha başarılı katılım örnekleri gösterebilmektedir. Örneğin yerel düzeyde katılımı sürekli kılabilmek için yerel meclis ve konseyler faaliyet gösterebilmektedir. Çocuklar bu yerel meclis ve konseyler aracılığıyla yaşadıkları bölge özelinde verimli bir katılım gerçekleştirebilmektedir. Benzer şekilde yereldeki gönüllü faaliyetlerde çocukların yer alması katılımın önünü açmaktadır. Yerel düzeyde çocukların gerçekleştirdiği katılım konusunda, planlama faaliyetlerine gerçekleşen katılım giderek ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda Berkeley, California ve Milano gibi kentler çocukları kent planlaması ve tasarımı süreçlerine katmayı başarmışlardır (Özer, 2013, s. 253).

Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Çocuk Meclisleri İlişkisi

Sosyal Bilgiler dersi bir ilköğretim dersidir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın Sosyal Bilgiler dersi için yapmış olduğu tanım ise şöyledir:

“Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün

ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” (MEB 2005).

Sosyal Bilgiler dersinde, diğer derslere göre daha yoğun bir biçimde siyasal konu ve kavramlar yer alır ve çocuklar genellikle bu kavramların ne anlama geldiğini ilk kez bu derste öğrenirler (Baltacı ve Uysal, 2012, s. 184). Sosyal Bilgiler eğitiminde birçok disiplin yer almaktadır. Bu disiplinlerden biri de siyaset bilimidir. Siyaset biliminin ortaya koyduğu veriler ise vatandaşlık ve insan hakları eğitiminde doğrudan kullanılmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi de vatandaşlık eğitimine odaklanan bir ders olduğundan dolayı küçük yaşta çocuklara devletin işleyişi ve kamu düzeni ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırılmasını amaçlamaktadır (Yalçınkaya, 2015, s. 81). Bu amacı gerçekleştirirken de siyaset biliminden yararlanmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersinin en temel amaçlarından biri etkili ve sorumlu vatandaş yetiştirmektir. Bu nedenle öğrencilere küçük yaşlarda demokrasi ve katılımın önemini fark ettirmeyi amaçlar. Bu bağlamda öğrencilerin seviyesine uygun demokratik katılım ortamları özendirilir. Aynı zamanda Sosyal Bilgiler dersi, öğrencileri sosyal hayata hazırlayan bir derstir. Bunu yaparken gerçek hayatta var olan uygulamalardan yararlanır. Çocuk meclisleri de gerçek hayatta var olan bu uygulamalardan biridir. Bu uygulama ile öğrenciler çocuk meclislerine katılarak derste öğrendikleri demokrasi, vatandaşlık ve katılım gibi kavramları, uygulama ve otantik öğrenme gerçekleştirme imkânı bulurlar.

Görüldüğü üzere, siyasal öğrenme ortamları ile Sosyal Bilgiler dersi iç içe geçmiş durumdadır. Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerde demokratik tutum geliştirmek ve etkili vatandaşlık bilinci kazandırmak için siyasal mekânlara dayalı öğrenme ortamları büyük önem arz etmektedir. Sosyal Bilgiler dersi kapsamında, siyasal mekânlara dayalı öğrenme ortamları hakkında bilgi verecek olan ve öğrencileri bu ortamlara katılma konusunda teşvik edecek olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin rolü kuşkusuz büyüktür. Bu nedenle Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin siyasal mekânlara dayalı öğrenme ortamları hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Sosyal Bilgiler programında, programın uygulanması ile ilgili açıklamalar kısmında öğretmenin görevi şu şekilde belirtilmiştir:

“Öğretmen, öğrencileri millî, ahlâki, insanî, manevî, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, lâik, ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır” (Sosyal Bilgiler Dersi İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Programı).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler dersi ile iç içe geçmiş, siyasal mekânlara dayalı öğrenme ortamlarından biri olan çocuk meclislerinin; ne anlama geldiği, nereden öğrenildiği, yaptıkları etkinlikler, Sosyal Bilgiler

dersine etkisi, Türkiye’deki çocuk meclisleri ve çocuk meclislerinin Sosyal Bilgiler programındaki yerine ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin ortaya koymaktır. Bu çalışma, siyasi mekânlara dayalı öğrenme ortamlarının, Sosyal Bilgiler öğretiminde büyük önem arz etmesinden dolayı yapılmıştır. Ayrıca alanyazında çocuk meclislerinin Sosyal Bilgiler öğretimine etkisi hakkında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Aynı zamanda Sosyal Bilgiler dersinde önemli bir yer tutan siyasi mekânlara dayalı öğrenme ortamlarından biri olan çocuk meclislerinin, Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından doğru algılanması, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, öğrencileri çocuk meclislerine katılmaları konusunda teşvik etmeleri açısından önemlidir.

1. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim (fenomenoloji) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bu olgularla günlük yaşantımızda çeşitli şekillerde karşılaşabiliriz (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 78).

Çalışma Grubu

Bu çalışmaya 2015-2016 öğretim yılında Niğde il merkezinde bulunan 7 farklı ortaokulda görev yapan 20 Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Bu öğretmenlerin 10’u (%50) erkek, 10’u (%50) bayandır. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme modeli kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın amaçları doğrultusunda kavramsal çerçeveyi oluşturmak ve görüşme sorularını nitelikli hazırlamak amacıyla kapsamlı bir alanyazın taraması yapılmış ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çocuk meclislerine ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla alanyazından yararlanılarak araştırmacılar tarafından “*Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çocuk meclislerine ilişkin görüşleri nelerdir?*” adlı yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular uzman görüşüne sunulmuştur. Görüşme formunun pilot denemesi 2 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile yapılmış ve soruların açık ve anlaşılabilirliği hususunda öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Gelen eleştiriler doğrultusunda, görüşme sorularına son şekli verilmiştir. Araştırma verileri öğretmenlerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmeler ile 2015 yılı Aralık ayında toplanmıştır. Görüşmeler okulda gerçekleştirilmiş ve yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

Araştırmada görüşme yönteminin seçilmesinin sebebi ise bireylerin verilerini, görüşlerini, deneyimlerini ve duygularını ortaya çıkarma yönünden oldukça güçlü olması ve iletişimin en yaygın biçimi olan konuşmayı temel almasıdır. Bu yönüyle yazmaya veya doldurmaya dayalı testler ya da anketlerde var olan sınırlılığı ve yapaylığı ortadan kaldırır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 155).

Verilerin Analizi

Görüşme formundan elde edilen Bilgiler üzerinde kodlama ve kategorilendirme çalışması yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde veriler dört aşamada analiz edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259-260):

- Verilerin kodlanması
- Temaların bulunması
- Kodların ve temaların düzenlenmesi
- Bulguların tanımlanması ve yorumlanması

Araştırmanın amaçları çerçevesinde verilerin çözümlenmesinde kullanmak amacıyla kod listesi oluşturulmuştur. Kod listesinden yararlanarak veriler çözümlenmiş ve temalara ulaşılmıştır. Görüşmeye katılan 20 öğretmene kişisel Bilgilerin gizliliği kapsamında gerçek isimlerinin dışında kod isimleri verilmiştir. Doğrudan alıntılar yapılırken öğretmenlerin kod isimleri kullanılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmanın inandırıcılığı (iç geçerlik) sağlamak amacıyla uzman incelemesi ve katılımcı teyidi stratejileri kullanılmıştır. Toplanan veriler, verilerin analizi ve sonuçlar araştırma sürecinde uzman incelemesine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen geribildirimler ve öneriler dikkate alınmıştır. Katılımcı teyidi kapsamında görüşme sonunda toplanan veriler özetlenmiş ve katılımcılardan bunların doğruluğuna ilişkin düşünceleri alınmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin ve bunlara ilişkin araştırmacının ulaştığı sonuçların ve yorumların veri kaynakları (katılımcılar) ile teyit edilmesinde yarar vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 302).

Erlanson vd. (1993), araştırma sonuçlarının “aktarılabiliğini” arttırmak için iki yöntem önermektedir. Bunlar: ayrıntılı betimleme ve amaçlı örneklemedir (Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 304). Araştırma sonuçlarının aktarılabiliğini sağlamak amacıyla ayrıntılı betimleme yapılmış ve elde edilen veriler doğrudan alıntılar yapılarak sunulmuştur.

Ayrıntılı betimleme ham verinin ortaya çıkan kavram ve temalara göre yeniden düzenlenmiş bir biçimde okuyucuya yorum katmadan ve verinin doğasına mümkün olduğu ölçüde sadık kalınarak aktarılmasıdır. Doğrudan alıntılar bu amaçla araştırmacılar tarafından sık kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 304). Çalışmada amaçlı örneklem modeli kullanılmıştır. Patton'a (1987), göre amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak verir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemi pek çok durumda, olgu ve olayın keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 135).

Lincoln ve Guba (1985), nitel araştırmalarda güvenilirlik kavramı yerine tutarlık kavramını önermektedirler (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 305). Araştırmanın tutarlılığını sağlamak amacıyla araştırma sorusu açık bir biçimde ortaya konmuş ve araştırmanın tüm aşamasında araştırma sorusuna bağlı kalınmıştır. Veri toplama araçlarının oluşturulması, verilerin toplanması ve analizi aşamasında tutarlı davranmaya dikkat edilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliği, Miles ve Huberman (1994)'ın formülü (Güvenirlik = Görüş Birliği / Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı x 100) kullanılarak hesaplanmıştır. İki farklı uzmanın yapmış olduğu kodlamalar arasındaki tutarlılık toplamda % 93 olarak belirlenmiştir.

2. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu araştırmadan elde edilen bulgular öğretmenlerin çocuk meclisleri hakkındaki görüşleri, çocuk meclislerini nereden duydukları ve bildiklerine ilişkin görüşleri, Türkiye'deki çocuk meclisleri hakkındaki görüşleri, çocuk meclisleri etkinlikleri hakkındaki görüşleri, çocuk meclislerinin Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilişkisi hakkındaki görüşleri ve çocuk meclisleri konusunun Sosyal Bilgiler programındaki yerine ilişkin görüşleri olmak üzere 6 kategoride ele alınmıştır.

Öğretmenlerin Çocuk Meclisleri Hakkındaki Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 1. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temaların ve alt temaların frekans ve yüzdelik şeklindeki verileri yer almaktadır.

Tablo 1: Öğretmenlerin Çocuk Meclisleri Hakkındaki Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Demokrasi	2	1	3	15
Demokratik düşünme	1	0	1	5
Demokrasi bilincinin gelişmesi	1	0	1	5
Demokrasinin öğretilmesi	3	0	3	15
Demokrasiye erken katkı	1	4	5	25

Demokrasinin işleyişi	0	1	1	5
Demokrasiyi yaşayarak öğrenme	0	1	1	5
Hak ve sorumlulukları bilme	2	0	2	10
Sorunları çözebilen meclis	2	1	3	15
Beklentilerin yetişkinlere iletilmesi	0	1	1	5
Çocukların istekleri ve hayalleri	1	0	1	5
Seçim	1	1	2	10
Seçimlere katılma ve söz sahibi olma	0	1	1	5
Çocukların temsil edilmesi	0	1	1	5
Çocuklara yönelik karar alan meclis	1	0	1	5
Düşünce ve hürriyet özgürlüğü	0	1	1	5
Kendini ifade edebilme	0	2	2	10

Tablo 1’de görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmenleri çocuk meclisleri hakkındaki görüşlerini demokrasi (%15), hak ve sorumluluklarını bilme (%10), sorunları çözebilen meclis (%15), seçim (%10), çocuklara yönelik karar alan meclis (%5), ve düşünce ve hürriyet özgürlüğü (%5) olarak 6 ana tema şeklinde ifade etmişlerdir. Demokrasi teması kendi içinde 6 alt temaya ayrılmıştır. Bu alt temalar ise demokratik düşünme (%5), demokrasi bilincinin gelişmesi (%5), demokrasinin öğretilmesi (%15), demokrasiye erken katkı (%25), demokrasinin işleyişi (%5) ve demokrasiyi yaşayarak öğrenme (%5) olarak ifade edilmiştir. Sorunları çözebilen meclis temasının kendi içinde 2 alt temaya ayrıldığı ve bunların; beklentilerin yetişkinlere iletilmesi (%5) ve çocukların istekleri ve hayalleri (%5) olduğu görülmektedir. Seçim teması kendi içinde 2 alt temaya ayrılmıştır. Bu temaların: seçimlere katılma ve söz sahibi olma (%5) ve çocukların temsil edilmesi (%5) olduğu görülmektedir. Düşünce ve hürriyet özgürlüğü ana temasının da 1 alt temaya ayrıldığı görülmektedir. Bu alt temanın ise kendini ifade edebilme (%10) olduğu görülmektedir. Tüm temalar ve alt temalar göz önüne alındığında görüşme sürecine katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çocuk meclisleri hakkındaki görüşlerinin en çok demokrasi temasının bir alt teması olan demokrasiye erken katkı alt temasına vurgu yaptıkları görülmektedir. Temaların cinsiyete göre dağılımı yukarıda tablo 1’de gösterilmiştir.

Bir öğretmen (Ö8-E) çocuk meclisleri hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Demokrasinin öğretilmesi için oluşturulmuş meclisler olarak düşünüyorum.”

Başka bir öğretmen (Ö10-E) ise çocuk meclisleri hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Sivil toplum kuruluşlarına ve demokratik topluma küçük yaşta katkı sağlamak ve bunları öğrenmek için kurulan çocuk hareketi geliyor aklıma.”

Öğretmen (Ö10-E), çocuk meclisi kavramıyla ilgili görüşlerini çocukların erken yaşta demokrasiye ve çeşitli kuruluşlara katılmaları şeklinde belirtmektedir.

Öğretmenlerin Çocuk Meclislerini Nereden Duydukları ve Bildiklerine İlişkin Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 2. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temalar ve alt temaların frekans ve yüzdelik şeklindeki verileri yer almaktadır.

Tablo 2: Öğretmenlerin Çocuk Meclislerini Nereden Duydukları ve Bildiklerine İlişkin Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Medya	5	3	8	40
Okulda yapılan uygulamalar	4	7	11	55
Belediye uygulamaları	1	0	1	5

Tablo 2’de görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmenleri çocuk meclislerini nereden duydukları ve bildiklerine ilişkin görüşlerini medya (%40), okulda yapılan uygulamalar (%55) ve belediye uygulamaları (%5) olarak 3 ana tema şeklinde ifade etmişlerdir. Görüşme sürecine katılan öğretmenlerin %55’inin çocuk meclislerini okulda yapılan uygulamalardan duydukları ve bildikleri görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin %40’ı ise çocuk meclislerini medya aracılığı ile duyduklarına ve bildiklerine vurgu yapmışlardır. Öğretmenlerin sadece %5’inin çocuk meclislerini belediye uygulamalarından duymaları ve bilmeleri ise ilgi çekici olarak görülmektedir. Temaların cinsiyete göre dağılımı yukarıda tablo 2’de gösterilmiştir.

Bir öğretmen (Ö20-B) çocuk meclislerini nereden duydukları ve bildiklerine ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Okullarımızda bu seçim uygulamaları olduğu için biliyorum.”

Öğretmenlerin Türkiye’deki Çocuk Meclisleri Hakkındaki Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 3. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temalar ve alt temaların frekans ve yüzdelik şeklindeki verileri yer almaktadır.

Tablo 3: Öğretmenlerin Türkiye’deki Çocuk Meclisleri Hakkındaki Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Tam anlamıyla uygulanmaması	6	5	11	55
Çocuklara katkı sağlaması	4	5	9	45
Öz güven geliştirmesi	1	0	1	5
Çoğunluğun fikrine saygı duyulması	0	1	1	5
Faaliyet alanının sınırlı olması	1	0	1	5
Yapmaları gereken etkinlikler olması	4	0	4	20
Sorunlara çözüm bulmaları	1	0	1	5
Tüm öğretmenlerin katkı sağlaması	1	0	1	5
Belediyelerin bünyesinde kurulması	1	0	1	5
Uygulama için okulların fiziki yapısının yetersizliği	0	1	1	5

Tablo 3’te görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmenleri Türkiye’deki çocuk meclisleri hakkındaki görüşlerini tam anlamıyla uygulanmaması (%55), çocuklara katkı sağlaması (%45), faaliyet alanının sınırlı olması (%5), yapmaları gereken etkinlikler olması (%20), sorunlara çözüm bulmaları (%5), tüm öğretmenlerin katkı sağlaması (%5), belediyelerin bünyesinde kurulması (%5) ve uygulama için okulların fiziki yapısının yetersizliği (%5) olmak üzere 8 ana tema şeklinde ifade etmişlerdir. Çocuklara katkı sağlaması ana temasının kendi içinde 2 alt temaya ayrıldığı görülmektedir. Bu alt temalar, öz güven geliştirmesi (%5) ve çoğunluğun fikrine saygı duyulması (%5) biçimindedir. Görüşme sürecine katılan öğretmenlerin %55’inin Türkiye’deki çocuk meclisleri hakkındaki görüşleri tam anlamıyla uygulanmaması olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin %20’sinin ise Türkiye’deki çocuk meclislerinin yapmaları gereken etkinlikler olduğuna vurgu yaptıkları görülmektedir. Temaların cinsiyete göre dağılımı yukarıda tablo 3’te gösterilmiştir.

Bir öğretmen (Ö2-E) Türkiye’deki çocuk meclisleri hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Anlamlı bir çalışma ama pratikte çok karşılığını bulmuyor. Okullarda çocukların kendini ifade etmesi, bir şeyleri eleştirebilmesi, sorgulaması, çevresindeki sorunlara çözüm üretmesi anlamında yerinde bir çalışma.”

Başka bir öğretmen (Ö11-B) Türkiye’deki çocuk meclisleri hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Uygulama tam olarak yapılırsa demokrasiyi yerleştirme ve yaşatma adına çok güzel bir faaliyet fakat okullardaki fiziksel yapının uygun

olmaması, çalışmalar için uygun zamanın oluşturulmaması bu çalışmalarını göstermelikten ileri götürmüyor.”

Başka bir öğretmen (Ö12-B) ise Türkiye’deki çocuk meclisleri hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Türkiye’de çocuk meclisleri hakkında demokrasinin öğrenilmesi açısından olumlu buluyorum. Demokrasiyi sindirebilen, çoğunluğun fikrine saygı duyup kendi fikirlerini ifade edebilen, hoşgörülü nesiller yetiştirmek çocukken yetişmekle mümkün olur.”

Öğretmen (Ö12-B), Türkiye’deki çocuk meclisleri hakkındaki görüşlerini, çocuk meclislerini olumlu bulduğu ve demokratik davranışların küçük yaşlarda öğretilmesi gerektiği şeklinde belirtmiştir.

Öğretmenlerin Çocuk Meclisleri Etkinlikleri Hakkındaki Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 4. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temalar ve alt temaların frekans ve yüzdelik şeklindeki verileri yer almaktadır.

Tablo 4: Öğretmenlerin Çocuk Meclisleri Etkinlikleri Hakkındaki Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Geziler düzenlemeli	1	0	1	5
Çocukların karşılaştığı sorunları çözmeli	3	7	10	50
Çocuk işçiler	2	2	4	20
Sorunları yetkililere duyurmalı	0	2	2	10
Çocuklara yönelik etkinlik yapmalı	8	10	18	90
Çocuk hakları ile ilgili kamuoyu oluşturmalı	1	0	1	5
Çocukların kaynaşmasını sağlamalı	0	1	1	5
Çocuk meclisleri hakkında bilinç oluşturmalı	1	0	1	5
Çocukların isteklerini yetişkinlere duyurmalı	0	1	1	5
Medya yolu ile sürekli aktif olmalı	0	1	1	5
Demokrasi bilincini geliştirici etkinlikler yapmalı	0	1	1	5

Tablo 4’te görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmenleri çocuk meclisleri etkinlikleri hakkındaki görüşlerini geziler düzenlemeli (%5), çocukların karşılaştığı sorunları çözmeli (%50), çocuklara yönelik etkinlik yapmalı (%90), çocuk meclisleri hakkında bilinç oluşturmalı (%5), çocukların isteklerini yetişkinlere duyurmalı (%5), medya yolu ile sürekli aktif olmalı (%5) ve demokrasi bilincini geliştirici etkinlikler yapmalı (%5) olmak üzere 7 ana tema şeklinde ifade etmişlerdir. Çocukların karşılaştığı

sorunları çözmeli ana temasının 2 alt temaya ayrıldığı ve bunların; çocuk işçiler (%20) ve sorunları yetkililere duyurmalı (%10) olduğu görülmektedir. Çocuklara yönelik etkinlik yapmalı ana temasının da kendi içinde 2 alt temaya ayrıldığı ve bunların; çocuk hakları ile ilgili kamuoyu oluşturmalı (%5) ve çocukların kaynaşmasını sağlamalı (%5) olduğu görülmektedir. Görüşme sürecine katılan öğretmenlerin %90'ının çocuk meclisleri etkinlikleri hakkındaki görüşlerinin çocuklara yönelik etkinlikler yapmalı olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin %20'sinin ise çocuk işçilere vurgu yaptıkları görülmektedir. Temaların cinsiyete göre dağılımı yukarıda tablo 4'te gösterilmiştir.

Bir öğretmen (Ö5-E) çocuk meclisleri etkinlikleri hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocukların sahip oldukları hakların korunması alanında çalışmalar yapmalı ve kamuoyu yaratmalı. Küçük yaşta çalıştırılan çocukların bu durumdan kurtarılabilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Toplumda engelli çocuklara karşı daha duyarlı olunmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca topluma ve çevreye faydalı olabilecek sosyal etkinlikler ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.”

Başka bir öğretmen (Ö18-B) çocuk meclisleri etkinlikleri hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ortak yaşam alanını kullanan çocukların kaynaşmasına yönelik faaliyetler yapılabilir. Çocuklara yönelik işlenen suçlar konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir.”

Başka bir öğretmen (Ö12-B) ise çocuk meclisleri etkinlikleri hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocuk meclisleri başta çocuk sorunlarını (eğitim, aile, toplum) belirleyip, fikirlerini açıklayıp bu sorunlara çözüm üretmeli.”

Başka bir öğretmen (Ö13-B) ise çocuk meclisleri etkinlikleri hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocukların sorunlarını TBMM'ye iletmeye aracı olması gerekmektedir. Çocukların çalıştırılma sorunları ile ilgilenmeli ve çocukların oyun alanları ile ilgili sorunları görüşmelidir.”

Başka bir öğretmen (Ö19-B) ise çocuk meclisleri etkinlikleri hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocukların belediye bazında istek ve taleplerini bildirmeli, basın-yayın yoluyla aktif olmalı, sosyal etkinlikleri daha geniş çocuk kitlesine yayarak sosyal konularda duyarlılığı arttırmalı. Tartışma ortamı olan platformlar oluşturarak öğrencilerde ülke ve şehir sorunları ile ilgili bilinç oluşturmalı.”

Öğretmen (Ö19-B), çocuk meclisleri etkinlikleri ile ilgili görüşlerini, çocukların ülke ve şehir sorunlarına karşı daha duyarlı olmaları ve bu sorunları çeşitli yollarla geniş kitlelere duyurmaları gerektiği şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerin Çocuk Meclislerinin Sosyal Bilgiler Eğitimi İle İlişkisi Hakkındaki Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 5. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temalar ve alt temaların frekans ve yüzdelik şeklindeki verileri yer almaktadır.

Tablo 5: Öğretmenlerin Çocuk Meclislerinin Sosyal Bilgiler Eğitimi İle İlişkisi Hakkındaki Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Öğrencilerin demokratikleşmelerini sağlaması	6	4	10	50
Dersler için bir pekiştireç olması	1	2	3	15
Konu ve kazanımların öğretimini sağlaması	0	1	1	5
Derse katılımı arttırması	1	1	2	10
Öğrencilerin sosyalleşmelerini sağlaması	1	1	2	10
Gerçek hayatla ilişkili olması/otantiklik	3	1	4	20

Tablo 5'te görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmenleri çocuk meclislerinin Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilişkisi hakkındaki görüşlerini öğrencilerin demokratikleşmelerini sağlaması (%50), dersler için bir pekiştireç olması (%15), konu ve kazanımların öğretimini sağlaması (%5), derse katılımı arttırması (%10), öğrencilerin sosyalleşmelerini sağlaması (%10) ve gerçek hayatla ilişkili olması/otantiklik (%20) olmak üzere 6 ana tema şeklinde ifade etmişlerdir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin %50'si çocuk meclislerinin Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilişkisi hakkındaki görüşlerinde öğrencilerin demokratikleşmelerini sağlamasına vurgu yapmışlardır. Temaların cinsiyete göre dağılımı yukarıda tablo 5'te gösterilmiştir.

Bir öğretmen (Ö2-E) çocuk meclislerinin Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilişkisi hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocuk meclisleri sayesinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine katılımı daha üst düzeyde oluyor. Arkadaşlarıyla iletişimi ve onların sorunlarını çözmeye daha bilinçli oluyorlar. Çocukların yardımseverlik duygularının gelişmesini sağlıyor.”

Başka bir öğretmen (Ö10-E) çocuk meclislerinin Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilişkisi hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Konularla doğrudan (müfredat ile) bağlantılı olduğu için pekiştireç olacağını düşünüyorum.”

Başka bir öğretmen (Ö15-B) çocuk meclislerinin Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilişkisi hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Sosyal Bilgiler dersi konularında demokrasi ile ilgili kavramlar olduğu için öğrencilerin bu kavramları daha kolay anlamasını sağlıyor.”

Başka bir öğretmen (Ö18-B) ise çocuk meclislerinin Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilişkisi hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocukların derste öğrendiği kavramlarla günlük hayatta uygulamalı olarak karşılaşması, sorunların çözümünde aktif olarak yer alması kuşkusuz bizim dersimizin öğretiminde oldukça faydalıdır.”

Öğretmen (Ö18-B), çocuk meclislerinin Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilişkisi hakkındaki görüşlerini, Sosyal Bilgiler dersindeki kavramların günlük hayatla ilişkili olduğu şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerin Çocuk Meclisleri Konusunun Sosyal Bilgiler Programındaki Yerine İlişkin Görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 6. soruya verilen yanıtlardan oluşturulan temalar ve alt temaların frekans ve yüzdelik şeklindeki verileri yer almaktadır.

Tablo 6: Öğretmenlerin Çocuk Meclisleri Konusunun Sosyal Bilgiler Programındaki Yerine İlişkin Görüşleri

Temalar	Erkek	Bayan	f	%
Yeterince yer veriliyor	1	1	2	10
Her üniteye dolaylı olarak yer alması	1	1	2	10
Yeterince yer verilmiyor	9	9	18	90
Müfredat yoğunluğu	9	7	16	80
Konuya özen gösterilmemesi	0	1	1	5
Teorik bilgiye yer verilmemesi	0	1	1	5

Tablo 6’da görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmenleri çocuk meclisleri konusunun Sosyal Bilgiler programındaki yerine ilişkin görüşlerini yeterince yer veriliyor (%10) ve yeterince yer verilmiyor (%90) olmak üzere 2 ana tema şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Yeterince yer veriliyor ana temasının kendi içinde 1 alt temaya ayrıldığı ve bu alt temanın her üniteye dolaylı olarak yer alması (%10) olduğu görülmektedir. Yeterince yer verilmiyor ana teması da kendi içinde 3 alt temaya ayrıldığı ve bunların; müfredat yoğunluğu (%80), konuya özen gösterilmemesi (%5) ve teorik bilgiye yer verilmemesi (%5) olduğu görülmektedir. Görüşmeye katılan

öğretmenlerin %90'ının çocuk meclisleri konusunun Sosyal Bilgiler programdaki yerine ilişkin görüşleri yeterince yer verilmiyor şeklinde olduğu görülmektedir. Temaların cinsiyete göre dağılımı yukarıda tablo 6'da gösterilmektedir.

Bir öğretmen (Ö11-B) çocuk meclisleri konusunun Sosyal Bilgiler programındaki yerine ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Hayır, yeterince yer verildiğini düşünmüyorum. Müfredat yoğunluğu ve zaman yetersizliği bunun temel nedenidir.”

Öğretmen (Ö11-B), çocuk meclisleri konusunun Sosyal Bilgiler programındaki yerine ilişkin görüşlerini, müfredat yoğunluğu ve zaman yetersizliği nedeniyle yeterince yer verilmediği şeklinde belirtmiştir.

3. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmenlerin çocuk meclislerine ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çocuk meclisleri hakkındaki görüşleri genel anlamda demokrasi kavramı ve demokrasiyle ilgili kavramlara yoğunlaşmaktadır. Bunun yanında hak ve sorumluluklarını bilme, sorunları çözebilen meclis, seçim, çocuklara yönelik karar alınan meclis ve düşünme ve hürriyet özgürlüğü kavramlarına da yer vermişlerdir. Bu durum öğretmenlerin çocuk meclislerini demokratik sisteme katılma uygulamalarından biri olarak gördükleri şeklinde açıklanabilir. Öğretmenlerin çocuk meclislerini nereden duydukları ve bildikleri ile ilgili görüşleri okulda yapılan uygulamalar ve medya aracılığı ile olduğu şeklindedir. Çocuk meclislerinin belediyeler bünyesinde kurulması ve uygulanmasına karşın, çalışmaya katılan öğretmenlerin sadece 1'inin (%5) çocuk meclislerini belediye uygulamalarından duyduğunu ifade etmesi ilgi çekici ve düşündürücüdür. Çalışmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'deki çocuk meclisleri hakkındaki görüşleri, çocuk meclislerinin tam anlamıyla uygulanmadığı ve uygulamanın formaliteden ileri gitmediği şeklindedir. Araştırmanın bu bulgusu, Mutlu (2015)'nin araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Bu bulgu çocuk meclislerine gereken önemin verilmediği şeklinde yorumlanabilir. Bunun tersine uygulamanın çocuklara olumlu katkı yaptığını, çocukların sorunlarına çözüm ürettiklerini ifade eden öğretmen görüşleri de mevcuttur. Bu bulgu, Emir ve Kaya (2004), Şişman vd. (2010), Tezgel (2006)'in yaptıkları araştırmalardaki bulgularla benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerin neredeyse tamamına yakını (%90) çocuk meclisleri etkinlikleri ile ilgili görüşlerini çocuklara yönelik etkinlik yapmalı şeklinde ifade etmişlerdir. Bu bulgu, öğretmenlerin çocuk meclislerinin sadece sosyal etkinlikler düzenleme boyutuna odaklandığı şeklinde açıklanabilir. Öğretmenlerin çocuk meclislerinin Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilişkisi hakkındaki görüşleri de öğrencilerin demokratikleşmelerini sağlaması ve öğrencilerin küçük

yaşlarda demokratik sistemi tanımaları, bilmeleri ve demokratik sisteme katkı sağlamaları şeklinde ifade edilmiştir. Bu bulgu, çocuk meclisleri uygulamalarının Sosyal Bilgiler dersinde bir pekiştirici olduğu ve dersteki bazı kavramların daha kolay öğrenildiği şeklinde yorumlanabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin çocuk meclisleri konusunun Sosyal Bilgiler programındaki yerine ilişkin görüşleri ise yeterince yer verilmiyor şeklindedir. Yeterince yer verilmemesinin nedenini ise müfredat yoğunluğu, konuya özen gösterilmemesi ve konunun teorik bilgisine yer verilmemesi şeklinde ifade etmişlerdir. Bunun tersine öğretmenlerin %10'u ise çocuk meclisleri konusuna Sosyal Bilgiler programında yeterince yer verildiğini ifade etmişlerdir.

Sonuç olarak araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin çocuk meclislerini olumlu bulduğu ve öğrencilerin demokrasi bilincini geliştirdiğini söylemek mümkündür. Çocuk meclisleri uygulamalarının çocukların sorumluluk duygularını geliştirdiği, çevrelerine karşı daha duyarlı oldukları ve çocukların katılım hakkını kullanmaları için bir fırsat olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca çocuk meclisleri uygulamalarıyla birlikte çocuklar için daha yaşanılabilir bir çevre oluştuğunu ve çocukların bu çevrede daha sağlıklı bir gelişim gösterdiklerini belirtmek mümkündür. Sosyal Bilgiler dersi kapsamında da ise çocuk meclislerinin Sosyal Bilgiler dersini doğrudan etkilediğini, derste öğrenilen kavramların gerçek hayatta uygulanmasına ve öğrencilerde otantik öğrenme sağladığını söyleyebiliriz. Böylece çocuk meclislerinin öğrencilerin demokratik tutumlarının gelişmesine ve Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu katkı sağladığını söylemek mümkündür. Bunların yanı sıra çocuk meclislerinin çok fazla yaygın olmadığını, çok az il ve ilçede olduğunu belirtmek gerekir. Ayrıca çocuk meclislerinin yerel düzeyde bir karar alma mekanizması olarak değil daha çok çocuklara yönelik sosyal etkinlikler düzenleyen bir oluşum olarak görüldüğünü söylemek mümkündür.

Araştırmanın ortaya koyduğu bulgulara göre şu öneriler yapılabilir:

Türkiye'deki çocuk meclislerinin sayıları ve nitelikleri artırılabilir. Öğretmenlerin çocuk meclisleri konusunda farkındalık düzeylerini arttırmak adına çocuk meclislerine ilişkin hizmet içi eğitim kapsamında seminerler verilebilir. Yerel yönetimlere katılım konusunda öğrenci velilerine bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir ve böylece daha fazla sayıda çocuğun çocuk meclislerine katılımı sağlanabilir. Çocukların katılım hakları ile ilgili Özer (2013, s. 255), Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin, çocuk haklarını koruma kapsamındaki haklardan katılımı da içine alan yeni bir çizgiye doğru geliştiğini, bu sözleşmenin getirdiği değişimle geleceğin duyarlı ve aktif vatandaşlığına hazırlık için çocukların katılımını desteklemek gerektiğini, bu sebeple çocukların katılımının küçümsenmemesi gerektiğini aksine çocukların katılımını desteklememenin geleceğin

demokratik yaşamına yönelik bir tehdit olduğunu belirtmiştir. Ayrıca çocuğun aktif bir vatandaş olabilmesi, toplumsal rolünü edinebilmesi ve kendini ifade edebilmesi için katılım hakkı önemlidir (Şahin ve Polat, 2012, s. 275).

KAYNAKLAR

- Akyüz, E. (2012). *Çocuk Hukuku Çocukların Hakları ve Korunması*. Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Baltacı, C. ve Uysal, M. T. (2012). Türkiye’de Bir Siyasal Sosyalleşme Aracı Olarak Ders Materyali: İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Üzerine Bir İnceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17 (3), 177-144.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, 1989*. 25 Şubat 2016, http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23c.html
- Emir, S. ve Kaya, Z. (2004). Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclislerine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (8), 69-89.
- Erbay, E. (2013). Çocukların Katılım Hakkı Üzerine Bir Türkiye Değerlendirmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 2 (1), 38-54.
- Erlanson, D. A., Harris, E. L., Skipper B. L., & Allen, S. D. (1993). *Doing Naturalistic Inquiry: A Guide to Methods*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Kuşlu, M. ve Özer, B. (2012). Yerel Yönetimlerdeki Yönetim Bilgi Sistemleri ve Karar Destek Süreçleri: Manisa Belediyesi Örneği. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 389- 410.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.
- MEB (2005). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*. 20 Şubat 2016, <http://ttkb.meb.gov.tr>.
- Miles, M. B., & Huberman A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Mutlu, F. (2015). Yerel Yönetimlerde Katılımcı Demokrasi Anlayışı: Kağıthane (İstanbul) İlçesi Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (10), 473-486.
- Özer, Y. E. (2013). Çocuk Hakları, Katılım ve Yerel Düzeyde Uygulaması: Türkiye Örneği. *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14 (1), 245-258.
- Patton, M. Q. (1987). *How To Use Qualitative Methods In Evaluation*. Newbury Park, CA: Sage.
- Stephenson, P., Gourley, S., & Miles, G. (2004). *Child Participation*. Tearfund, United Kingdom.
- Şahin, S. ve Polat, O. (2012). Türkiye’de ve Dünyadaki Gelişmiş Ülkelerde Çocuk Katılım Hakkı Algısının ve Uygulamalarının Karşılaştırılması. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 275-282.
- Şişman, M., Güleş, H. ve Dönmez, A. (2010). Demokratik Bir Okul Kültürü İçin Yeterlilikler Çerçevesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 167-182.

- Tezgel, R. (2006). *Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri*. Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları.
- Wyness, M. (2009). Children Representing Children: Participation and The Problem of Diversity in UK Youth Concils. *Childhood*, (16), 535-552.
- Yalçinkaya, E. (2015). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Siyasi Mekânlara Dayalı Öğrenme Ortamları. *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Mekânsal Öğrenme Ortamları* (1. Baskı) içinde (79-118). Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.